

РОЗДІЛ V

ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ

УДК 336.71

Гладинець Наталія Юрївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Мукачівський державний університет

МОНЕТАРНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНА

Забезпечення фінансової стабільності є ключовою проблемою центральних банків як розвинутих країн світу, так і країн, що розвиваються. Мінливі ринкові умови зумовлюють необхідність постійного розвитку та вдосконалення системи монетарного регулювання відповідно до кон'юнктурних коливань, фаз ділової активності, інфляційних сплесків тощо. Означене зумовлює важливість дослідження загальносвітових тенденцій монетарного регулювання в кризовий період та можливості його застосування в Україні. Мета полягає у поглибленні наукових засад забезпечення та підтримки фінансової стабільності монетарними важелями, окресленні наявних проблем та розробці адекватних сучасним реаліям шляхів та методів монетарного регулювання фінансової стабільності. Предметом дослідження виступає процес монетарного забезпечення фінансової стабільності в Україні та зарубіжних країнах. Для реалізації поставлених завдань використано метод наукової абстракції, структурно-логічного та економіко-статистичного аналізу, а також порівняльний метод. Досліджено зарубіжний досвід монетарного регулювання, орієнтованого на режим таргетування інфляції як у економічно розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються. Проведений аналіз дає підстави стверджувати про ефективність монетарної політики, яку реалізують центральні банки економічно розвинутих країн світу. Встановлено, що впровадження режиму таргетування інфляції у практику монетарного регулювання безпосередньо пов'язане із головним завданням центральних банків – забезпеченням та підтриманням стабільності національної грошової одиниці. Результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що монетарна політика центральних банків розвинутих країн світу спрямована на збереження низького рівня інфляції та встановлення стабільного і передбачуваного цільового цінового орієнтуру. Досвід економічно розвинутих країн показав, що найкращий спосіб стимулювати впевненість у вартості грошей, забезпечити фінансову стабільність та високі показники соціально-економічного розвитку, підвищити довіру до національної грошової одиниці полягає у збереженні низького передбачуваного рівня інфляції. Наукова новизна результатів дослідження визначається обґрунтованими пропозиціями щодо забезпечення фінансової стабільності та високого рівня соціально-економічного розвитку із застосуванням монетарних заходів. Практична значущість результатів дослідження полягає у можливості їх впровадження у національну практику монетарного регулювання в Україні.

Ключові слова: монетарна політика, грошово-кредитне регулювання, центральний банк, загальносвітові тенденції монетарного регулювання, таргетування інфляції, рівень інфляції, облікова ставка, фінансова стабільність.

ВСТУП

Постановка проблеми. Забезпечення фінансової стабільності є ключовою проблемою центральних банків як розвинутих країн світу, так і країн, що розвиваються. Мінливі ринкові умови зумовлюють необхідність постійного розвитку та вдосконалення системи монетарного регулювання відповідно до кон'юнктурних коливань, фаз ділової активності, інфляційних сплесків тощо.

Від того, наскільки виважено центральний банк

підійде до процесу розробки та реалізації монетарної політики, залежатиме як загальноекономічна рівновага, так і фінансова стабільність країни. Збалансованість економічного розвитку передбачає застосування комплексу заходів фінансової стабілізації, одним із важливих елементів якого є використання монетарних інструментів. Важливим при цьому є врахування зарубіжного досвіду монетарного регулювання, спрямованого на розвиток грошової системи та його узгодження із ключовими параметрами економічного піднесення країни.

Означене зумовлює важливість дослідження загальносвітових тенденцій монетарного регулювання в кризовий період та можливості його застосування в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми монетарного регулювання економіки знаходяться в полі зору наукової еліти вже протягом тривалого періоду часу. Дослідженням окремих аспектів використання інструментів грошово-кредитного регулювання займалися такі провідні зарубіжні науковці, як Ф. Мишкін, П. Роуз, Дж. Сінкі, І. Фішер, М. Фрідмен та інші. Питання ефективності реалізації грошово-кредитної політики досліджуються також багатьма вітчизняними науковцями, серед яких варто виділити наукові здобутки В. М. Гейця, А. І. Даниленка, О. В. Дзюблюка, А. О. Єпіфанова, І. О. Лютого, А. М. Мороза, М. І. Савлука, І. В. Сала, В. С. Стельмаха, О. А. Стороженка, В. А. Ющенко тощо. У своїх працях дослідники акцентують увагу на різноманітних аспектах монетарної політики, зокрема особливостях застосування відповідних грошово-кредитних інструментів та регулюванню з їх допомогою фінансово-кредитної системи держави, забезпеченні фінансової стабільності тощо. Проте, в умовах загострення дисбалансів та відсутності реальних зрушень в економічному розвитку нашої країни проблема використання грошово-кредитних засобів набуває особливої гостроти та потребує подальших розвідок у даному напрямі. Це пов'язано з тим, що існує об'єктивна необхідність вибору оптимального режиму використання монетарних важелів з метою забезпечення сталого розвитку національної економіки та її виходу з кризи.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у поглибленні наукових засад забезпечення та підтримки фінансової стабільності монетарними важелями, окреслення наявних проблем та розробка адекватних сучасним реаліям шляхів та методів монетарного регулювання фінансової стабільності. Предметом дослідження виступає процес монетарного забезпечення фінансової стабільності в Україні та зарубіжних країнах.

Для реалізації поставлених завдань використано метод наукової абстракції, структурно-логічного та економіко-статистичного аналізу, а також порівняльний метод.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Фінансова стабільність та розвиток економіки країни, по суті, є взаємозалежними корелюючими показниками, коли зміна стану одного чинить величезний вплив на функціонування іншого. На фінансову стабільність країни впливає сукупність різноманітних чинників: рівень ВВП, рівень інфляції, рівень доходів населення, стабільність національної валюти, політична й економічна ситуація в країні, досконалість законодавства, система фінансового моніторингу в країні, стан платіжного балансу тощо.

Ключова роль у забезпеченні фінансової стабільності відводиться центральному банку країни, на який покладаються значні повноваження як у організації функціонування фінансової системи, так і

підтримці економічного та фінансового розвитку в межах заданих параметрів.

Фінансово-економічні, політичні кризи, які в різні періоди мали місце майже у всіх, без винятку, країнах світу, створили значні проблеми для центральних банків цих країн. За таких умов центральні банки, які покликані відповідати та забезпечувати фінансову стабільність, спочатку повинні були запобігти краху фінансової системи, а відтак розробити відповідну політику, спрямовану на стабілізацію ситуації як на грошово-кредитному та валютному ринку зокрема, так і в економіці загалом.

Основне завдання центральних банків – підтримка стабільності цін. Для підтримки стабільності цін активно використовуються інструменти грошово-кредитної політики, дія яких корегується залежно від визначених орієнтирів монетарного розвитку та необхідності впливу на економіку. Враховуючи вибір стратегічних, проміжних та тактичних цілей, центральні банки розробляють власну монетарну політику залежно від економічної та політичної ситуації.

У розвинутих країнах базовими індикаторами грошово-кредитного регулювання центральних банків виступають такі монетарні показники, як рівень інфляції, облікова ставка та ставки рефінансування центральних банків. Теорія грошового обігу в якості ключових інструментів монетарної політики визначає регулювання центральним банком облікової ставки, норм обов'язкових резервів, а також проведення операцій на відкритому ринку, маніпулювання якими, у кінцевому підсумку, повинно забезпечити фінансову стабільність. Реалізуючи монетарну політику, центральні банки розвинутих країн орієнтуються на одну чи декілька цілей макроекономічного розвитку. Для розв'язання довготермінових проблем стабілізації грошового обігу та антиінфляційної боротьби центральні банки при визначенні монетарних засад забезпечення фінансової стабільності використовують у практиці грошово-кредитного регулювання режим таргетування інфляції.

Запровадження режиму таргетування інфляції базується на чіткій стратегії встановлення цільового рівня інфляції на певний період (як правило, 1-3 роки) та передбачає вибір і застосування саме тих монетарних інструментів, які спроможні забезпечити найбільший економічний ефект та сприяти досягненню поставлених монетарних цілей. Загалом, запровадження режиму таргетування інфляції може бути представлене як послідовність певних кроків та тактичних дій центральних банків, спрямованих на підтримку цінової стабільності (рис. 1).

Режим таргетування інфляції використовується практично в усіх промислово-розвинених країнах. Проте в застосуванні цього методу регулювання у різних країнах спостерігаються істотні відмінності, пов'язані з особливостями розвитку економіки кожної країни. Зокрема, режим таргетування інфляції сьогодні успішно застосовують у своїй діяльності Банк Англії, Бундесбанк, Банк Франції, Банк Японії, Федеральна резервна система США, Центральний банк Угорщини, Національний банк Грузії, Народний банк Польщі та ін.

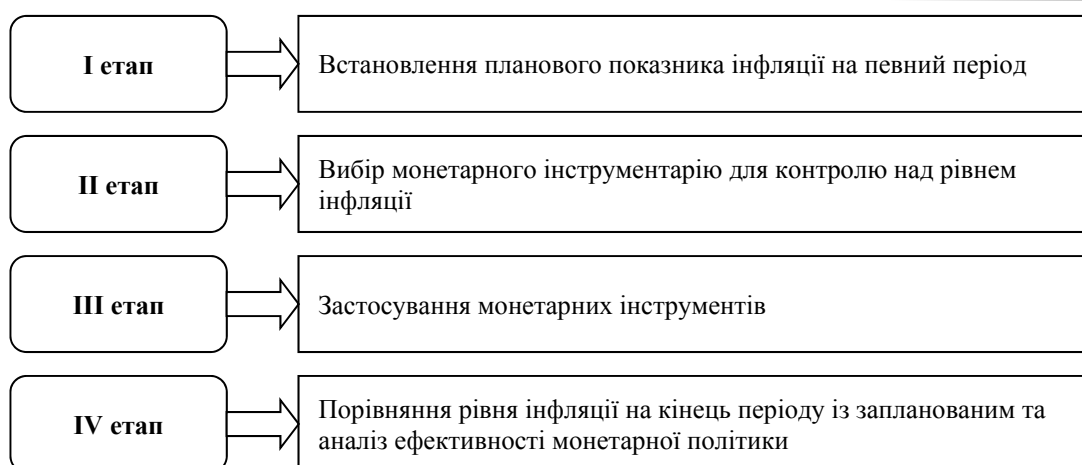

Рис. 1. Послідовність етапів запровадження режиму таргетування інфляції

Прогнозований рівень інфляції на поточний рік, як правило, затверджується у законодавчому порядку і узгоджується із цільовими показниками розвитку країни та інфляційним таргетом. Роль встановлення цільового рівня інфляції для високо розвинутої економіки полягає не в тому, що він є кінцевою метою, а у тому, що він – інструмент монетарного регулювання центрального банку. До прикладу, країни-члени Євросоюзу беруть активну участь у підготовці та реалізації грошово-кредитної політики в зоні євро. Грошово-кредитна політика здійснюється для підтримки цінової стабільності, яка є важливою передумовою для економічного зростання та

процвітання. Це дозволило країнам-членам Євросоюзу зайняти третє місце в світі за рівнем інфляції за підсумками 2015 року із фактичним рівнем інфляції 0,17% річних.

Механізм застосування режиму таргетування інфляції досить диференційований залежно від країни як якісно, так і кількісно. З даних, наведених у таблиці 1 видно, що цінова стабільність країн зони євро забезпечується добре продуманою і виваженою політикою Європейського Центрального банку та центральними банками країн Євросоюзу із встановленням таргету інфляції у середньостроковій перспективі в межах 2% річних.

Таблиця 1

Цільовий рівень інфляції, фактичний рівень інфляції та облікові ставки центральних банків різних країн світу

Країна	Цільовий рівень інфляції	Фактичний рівень інфляції (за підсумками 2015 р.)	Облікова ставка/ базова ставка Центрального банку у 2015 році
США	2%	0,73%	0,25-0,5%
Великобританія	2%	0,2%	0,5%
Німеччина	2%	0,28%	0,05%
Японія	2%	0,19%	0,3%
Франція	2%	0,17%	0,05%
Канада	2%± 1 п.п. відхилення	1,61%	0,5%
Угорщина	3% ± 1 п.п. відхилення	0,9%	1,35%
Польща	від 1,1 у 2016 р. до 1,5% у 2017 р.	- 0,5%	1,5%
Росія	до 4% у 2017 р.	9,8%	11%
Україна	від 9% у 2015 р. до 5% у 2017 р.	43,31%	22%
Грузія	від 6% у 2015 р. до 3% у 2018 р.	5,6%	8%

Джерело: узагальнено за даними [1-11]

Проте, в ряді країн за підсумками 2015 року спостерігалось від'ємне значення фактичного рівня інфляції. Так, до прикладу, в Польщі темпи зростання цін на товари і споживчі послуги залишалися негативними у 2015 році. Падіння цін було пов'язано з впливом зовнішніх чинників, в першу чергу, зниженням цін на світових ринках, а також низькою динамікою цін у польському середовищі. Зменшенню споживчих цін також сприяє відсутність тиску попиту в Польщі в умовах постійної дефляції цін виробників

[4].

Орієнтуючись на фактичний рівень інфляції, центральні банки встановлюють облікову ставку, яка є основним інструментом монетарного регулювання. Як відомо, зміна облікової ставки центрального банку впливає на ціну фінансових активів та обмінного курсу, що, в свою чергу, впливає на споживчий попит та ділову активність.

Вважається, що часті зміни цільового рівня інфляції та облікової ставки ускладнюють монетарне

регулювання, оскільки навіть незначні коливання заданих показників викликають значні зміни обсягів грошової маси, реальних доходів населення та обсягу ВВП. Зазначений інструмент більше придатний для вирішення не поточних, а швидше довготермінових завдань монетарної політики.

Таргет інфляції у США в першу чергу визначається грошово-кредитною політикою Федеральної резервної системи і у довгостроковій перспективі передбачається утримання рівня цін в межах 2% річних [2].

Взірцем стабільності може слугувати Банк Японії, облікова ставка якого є незмінною з 2008 року і перебуває на рівні 0,3% річних. Саме в Японії встановлені найнижчі процентні ставки та створені сприятливі умови для отримання дешевого та доступного кредиту порівняно з іншими країнами, що, відповідно, забезпечує найкращі умови для інвестування. Щодо фактичного рівня інфляції, то за підсумками 2015 року він склав 0,19% річних, а за останні 5 років – 3,92%. Дана країна зайняла п'яте місце в світі за рівнем інфляції [6].

Банк Англії також досить тривалий час зберігає облікову ставку на рівні 0,5% (діє з березня 2009 року), що є мінімумом з часу заснування Банку, а рівень інфляції за підсумками 2015 року склав 0,2% річних, що майже на 2 процентних пункти менше цільового рівня інфляції [1].

В основі грошово-кредитної політики Канади також лежить контроль за рівнем інфляції та встановлення цільового орієнтуру у 2% з діапазоном коливань від 1 до 3%. За підсумками 2015 року Канада змогла забезпечити цільову цінову стабільність на рівні 1,61% річних з базовою ставкою Центрального банку у 0,5% річних [9].

Серед країн колишнього Радянського Союзу однією з країн, що найбільш динамічно розвивається, стала Грузія. Обравши шлях реформ, ця країна, за порівняно короткий проміжок часу, змогла досягти значних результатів, свідченням чого є рівень економічного розвитку даної країни. Інфляція в Грузії знизилася порівняно з попереднім роком до 5,8% в річному вираженні, втримавшись нижче цілі уряду на цей рік у 6,0%. Проте, впродовж 2015 року у спробі зберегти фінансову стабільність, утримати під контролем інфляцію та підтримати національну валюту Центробанк Грузії неодноразово підвищував ключову ставку з 4% на початку року до 8% на кінець 2015 року.

Водночас, лише Україна не змогла досягти

визначених орієнтирів таргетування інфляції, отримавши за підсумками 2015 року перевищення рівня інфляції до встановленого таргету у 4,8 разів. Облікова ставка НБУ, яка впродовж 2015 року неодноразово змінювалася (від 19,5% зі стрибком до 30% та поступовим зниженням до 22% річних), в свою чергу, віддзеркалювала події, що мали місце в економіці країни. З метою пом'якшення ризиків для цінової стабільності НБУ у 2015 році проводив стриману монетарну політику.

Як правило, рівень інфляції та облікова ставка коливаються протягом тривалого періоду у відповідь на економічні та фінансові кризи. Тобто монетарні заходи політики центрального банку мають значний часовий інтервал між їх застосуванням та досягненням відчутного впливу на економічну стабільність та ділову активність. Тому довгострокові цілі монетарного регулювання важливо корегувати та підкріплювати середньостроковими прогнозами, адекватно оцінюючи ризики для фінансової системи, які можуть перешкодити досягненню встановленої монетарної мети. А це, в свою чергу, допоможе зменшити економічну та фінансову невизначеність та підвищити ефективність грошово-кредитної політики.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що монетарна політика центральних банків розвинутих країн світу спрямована на збереження низького рівня інфляції та встановлення стабільного і передбачуваного цільового цінового орієнтуру.

Досвід економічно розвинутих країн показав, що найкращий спосіб стимулювати впевненість у вартості грошей, забезпечити фінансову стабільність та високі показники соціально-економічного розвитку, підвищити довіру до національної грошової одиниці полягає у збереженні низького передбачуваного рівня інфляції. У цьому сенсі низький контрольований рівень інфляції не є самоціллю, але у кінцевому підсумку саме він дозволить відновити макроекономічну рівновагу та сприятиме поступовому відновленню, зростанню та ефективному функціонуванню економіки країни.

Подальші дослідження будуть спрямовані на обґрунтування кількісних та якісних характеристик політики таргетування та їх узгодження з ключовими параметрами економічного розвитку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Monetary policy summary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bankofengland.co.uk/publications/Pages/news/2016/002.aspx>.
2. The FOMC's Statement on Longer-Run Goals and Monetary Policy Strategy, amended effective January 26, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.federalreserve.gov/monetarypolicy/files/FOMC_LongerRunGoals_20160126.pdf.
3. Середньостроковий рівень інфляції, фактичний рівень інфляції та базова ставка центрального банку / Офіційний сайт Центрального банку Угорщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mnb.hu/en>.
4. Raport o inflacji [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/polityka_pieniezna/dokumenty/raport_o_inflacji.html.
5. Price Stability Target of 2 Percent and Quantitative and Qualitative Monetary Easing with a Negative Interest

Rate [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.boj.or.jp/en/mopo/outline/qqe.htm/>

6. Порівняння рівня інфляції в різних країнах світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.statbureau.org/ru/inflation-comparison>.

7. Середньостроковий рівень інфляції, фактичний рівень інфляції та базова ставка центрального банку / Офіційний сайт Центрального банку Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.banque-france.fr>.

8. Базовые процентные ставки Центробанков мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-finances.ru/bazovyie-protstentnyie-stavki-tsentroban/>.

9. Monetary Policy and Inflation-Control Target [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bankofcanada.ca/rates/indicators/key-variables/inflation-control-target/#targetrange>.

10. Середньостроковий рівень інфляції, фактичний рівень інфляції та базова ставка центрального банку / Офіційний сайт Центрального банку Грузії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbg.gov.ge>.

11. Середньостроковий рівень інфляції, фактичний рівень інфляції та облікова ставка НБУ / Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

12. Основные направления единой государственной денежно-кредитной политики на 2016 год и период 2017 и 2018 годов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cbr.ru/publ/ondkp/on_2016%282017-2018%29.pdf.

Глади́нец Наталья Юрьевна

МОНЕТАРНЫЕ ОСНОВЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ СТАБИЛЬНОСТИ: МИРОВОЙ ОПЫТ И УКРАИНА

Обеспечение финансовой стабильности является ключевой проблемой центральных банков, как развитых стран мира, так и развивающихся стран. Меняющиеся рыночные условия обуславливают необходимость постоянного развития и совершенствования системы монетарного регулирования в соответствии с конъюнктурными колебаниями, циклами деловой активности, инфляционными всплесками и т. п. Указанное доводит важность исследования мировых тенденций монетарного регулирования в кризисный период и возможности его применения в Украине. Цель состоит в углублении научных основ обеспечения и поддержания финансовой стабильности монетарными рычагами, определении имеющихся проблем и разработке адекватных современным реалиям путей и методов монетарного регулирования финансовой стабильности. Предметом исследования выступает процесс монетарного обеспечения финансовой стабильности в Украине и зарубежных странах. Для реализации поставленных задач использован метод научной абстракции, структурно-логического и экономико-статистического анализа, а также сравнительный метод. Исследован зарубежный опыт монетарного регулирования, ориентированного на режим таргетирования инфляции как в экономически развитых странах, так и в развивающихся странах. Проведенный анализ дает основания утверждать об эффективности монетарной политики, которую реализуют центральные банки экономически развитых стран мира. Установлено, что внедрение режима таргетирования инфляции в практику монетарного регулирования непосредственно связано с главной задачей центральных банков – обеспечением и поддержанием стабильности национальной денежной единицы. Результаты проведенного исследования позволяют утверждать, что монетарная политика центральных банков развитых стран мира направлена на сохранение низкого уровня инфляции и установление стабильного и предсказуемого целевого ценового ориентира. Опыт экономически развитых стран показал, что лучший способ стимулировать уверенность в стоимости денег, обеспечить финансовую стабильность и высокие показатели социально-экономического развития, повысить доверие к национальной денежной единице заключается в сохранении низкого предполагаемого уровня инфляции. Научная новизна исследования определяется обоснованными предложениями по обеспечению финансовой стабильности и высокого уровня социально-экономического развития с применением монетарных мер. Практическая значимость результатов исследования заключается в возможности их внедрения в национальную практику монетарного регулирования в Украине.

Ключевые слова: монетарная политика, денежно-кредитное регулирование, центральный банк, общемировые тенденции монетарного регулирования, таргетирование инфляции, уровень инфляции, учетная ставка, финансовая стабильность.

Hladynets Nataliya Yu.

MONETARY PRINCIPLES OF FINANCIAL STABILITY: WORLD EXPERIENCE AND UKRAINE

Ensuring financial stability is a key issue of central banks of developed and developing countries. Changing market conditions necessitate continuous development and improvement of monetary regulation in accordance with fluctuations, phases of business activity, inflationary bursts. This determines the importance of the study of global trends of monetary regulation during the crisis and its possible application in Ukraine. The aim is to deepen the scientific principles of securing and maintaining financial stability with monetary levers, to identify existing problems and developing appropriate modern realities of ways and methods of monetary regulation of financial stability. The subject of research is the process of monetary financial stability in Ukraine and foreign countries. For realization of tasks method of abstraction, structural and logical, economic and statistical analysis and comparative method have been used. Foreign experience of monetary regulation has been investigated, which focuses on inflation targeting regime both in developed countries and in developing countries. The analysis gives reason to claim the effectiveness of monetary policy implemented by the central banks of industrialized countries. It has been proved that the introduction of inflation targeting regime in

the practice of monetary regulation is directly connected with the main task of central banks – providing and maintaining stability of the national currency. The results of the study allow suggesting that the monetary policy of the central banks of developed countries aimed at maintaining low inflation and establishing stable and predictable target price targets. The experience of economically developed countries has shown that the best way to boost confidence in the value of money and ensure financial stability and high rates of social and economic development, increase confidence in the national currency is to maintain low inflation. Scientific novelty of research results is determined by reasonable proposals for ensuring financial stability and a high level of social and economic development with the use of monetary measures. The practical significance of the study results is the possibility of their introduction into the national practice of monetary regulation in Ukraine.

Key words: *monetary policy, monetary authorities, central bank monetary trends in global regulation, inflation targeting, inflation rate, discount rate, financial stability.*

Одержано 15.09.2016 р.

УДК 336.47

Коваленко Дмитро Іванович,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки,
Київський національний університет технологій та дизайну

ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Проаналізовано стан і умови фінансування інвестиційної діяльності у сфері вищої освіти. Вказано на доцільність формування перспективної моделі фінансування інвестиційної діяльності у сфері вищої освіти як сукупності сучасних форм, інструментів, механізмів, підходів організації інвестиційного процесу. Визначено перспективні завдання фінансування інвестиційної діяльності вищих навчальних закладів. Вказано напрями удосконалення механізму бюджетного фінансування інвестиційної діяльності у сфері вищої освіти. Мета статті – розробити пропозиції з удосконалення механізму фінансування інвестиційної діяльності вищих навчальних закладів. Виділено перспективні завдання державної підтримки фінансування інвестиційної діяльності у сфері вищої освіти: удосконалення інструментарію державного регулювання інвестиційної діяльності у сфері вищої освіти; обґрунтування концептуальних положень до політики державного (бюджетного) фінансування освітніх інвестицій; впровадження ефективної моделі державно-приватного партнерства у сфері фінансування інвестиційної діяльності вищих навчальних закладів; стимулювання модернізації техніко-технологічної бази вищої освіти, підвищення рівня її інтелектуального та матеріального забезпечення, підтримка повноцінної участі у програмах міжнародного освітнього співробітництва. Перспективна модель фінансового забезпечення інвестиційної діяльності у сфері вищої освіти має передбачати: визначення державного фінансування та інвестування вищої освіти як пріоритетного напрямку видатків бюджету, забезпечення неухильного виконання державних рішень щодо інвестування розвитку вищої освіти; формування багатоканальної системи інвестиційного забезпечення вищої освіти, у тому числі з використанням новітніх інструментів (освітні ваучери, освітні кредити тощо); повноцінне фінансування державою здобуття вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах у обсязі, визначеному державними стандартами; стимулювання інвестицій юридичних і фізичних осіб у розвиток вищої освіти, у тому числі з використанням податкових інструментів; визначення пріоритетних напрямів інвестування вищої освіти і концентрація фінансових ресурсів для їх реалізації; забезпечення ефективного використання коштів на функціонування та розвиток вищої освіти, у тому числі з використанням механізмів громадського контролю. Необхідно вжити заходів з удосконалення механізму визначення інвестиційних видатків бюджету на вищу освіту, у першу чергу шляхом оптимізації критеріїв (індикаторів) для нормування зазначених видатків. В українських умовах доцільно посилення спільного державного та громадського контролю за формуванням і виконанням бюджетів вищих навчальних закладів. У майбутньому мають бути виконані дослідження щодо визначення соціально-економічних критеріїв ефективності некомерційного інвестування у сфері вищої освіти.

Ключові слова: *фінансування, інвестиційна діяльність, вища освіта, вищий навчальний заклад, освітні інвестиції.*

ВСТУП

Постановка проблеми. Для сфери вищої освіти

проблематика нормального інвестиційного забезпечення має виняткове значення з огляду на необхідність постійної підтримки гарантовано високої